

№ 10 (555)
Сакавік 2015 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

☞ **Навіны краязнаўцаў:**
сустрэчы ў Глыбокім і кніга пра Косаўшчыну – **стар. 2**

☞ **Пошук інфармацыі: настаўнік**
Генадзь Ланеўскі – **стар. 3**

☞ **Царкоўнае краязнаўства:**
пакутнік Канстанцін Жданаў – **стар. 5**

Экскурсія ў школьным музеі (Ільянская СШ)

На тым тыдні...

✓ 4 і 5 сакавіка ў Мінску прайшлі семінары з удзелам сябраў Шведскага саюза пісьменнікаў Генрыка Бергрэна, Катарыны Б'ярвал і Анэт Розэнгрэн, прысвечаныя літаратуры нон-фікшн. Пад час семінараў была разгледжаная тэма «Сацыяльна-культурная праблематыка ў літаратуры нон-фікшн і журналістыцы Швецыі і Беларусі». Арганізатар сустрэчы – ГА «Саюз беларускіх пісьменнікаў».

✓ 5 сакавіка ў Цэнтры сучасных мастацтваў у Мінску адкрыліся расійскія фотавыстаўкі «Innervisions 2014» і «Foundart».

Праект перасоўных выставак стрыт-фатаграфіі «Innervisions» з'явіўся спантанна, дзякуючы раптоўна створанай вялікай выставачнай прасторы ў зелянаградскім «Ведогонь-

театре» ўвосень 2014 г. Прынцыпам адбору стаў пошук у фотаздымку нейкага «другога дна», дадатковага сэнсу, які ў некастрычаных працах бачны яўна, а ў нейкіх – толькі на ўзроўні адчуванняў.

Foundart – гэта накірунак у мастацтве, калі мастак не робіць твор мастацтва адмыслова, а знаходзіць пэўны аб'ект у рэальнасці і надае яму статус твора мастацтва.

✓ 5 сакавіка ў музеі Янкі Купалы адбыўся музычна-паэтычны «Першы вясовы канцэрт», у якім бралі ўдзел Вольга Акуліч, Наталля Нікіціна, Юля Цімафеева і Віка Трэнас. Таксама пад час імпрэзы адбылася прэзентацыя паэтычнай «Кнігі памялак» Ю. Цімафеевай.

✓ 6 сакавіка ў мастацкай галерэі «Універсітэт культуры» адкрылася выстаўка «Святочныя

іконы», падрыхтаваная Польскім Інстытутам у Мінску і Беларускім дзяржаўным універсітэтам культуры і мастацтваў па выніках Міжнародных майстар-класаў іканапісу ў Навіцы (Польшча).

Пачынаючы з 2009 г. у Навіцы (Малапольскае ваяводства) адбываюцца творчыя сустрэчы мастакоў з Польшчы, Беларусі, Украіны і Славакіі, якія працягваюць традыцыі пісання іконаў. Працу мастакоў суправаджаюць канферэнцыі і дыскусіі, у якіх удзельнічаюць вядомыя мастацтвазнаўцы і тэлагі. Арганізатары майстар-класаў прытрымліваюцца формулы сумеснай працы і малітвы іканапісцаў абодвух колаў традыцыі Усходу і Захаду.

Уганараванне ветэранаў працы

Нядаўна Ільянскую сярэднюю школу імя А.А. Грымаця наведалі прадстаўнікі Мінскай абласной арганізацыі Беларускага прафесійнага саюза работнікаў адукацыі і навукі, Прэзідыума Савета ветэранаў, а таксама загадчык аддзела адукацыі, спорту і турызму Вілейскага райвыканкама Аляксандр Пуцэйка, старшыня Вілейскага райкама прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі Святлана Валынец і старшы навуковы супрацоўнік Вілейскага раённага краязнаўчага музея Вольга Коласава.

Пасля экскурсіі гасцей па нашых школьных музеях адбылося пасяджэнне, на якім старшыня Савета ветэранаў нашай школы Роза Шэрая расказала, чым жывуць сённяшнія ветэраны – колішнія настаўнікі. Пад час мерапрыемства Р. Шэрая ад Мінскай абласной арганізацыі прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі атрымала Ганаровую граматы. Падарункам для ўсіх стаў канцэрт, арганізаваны ветэранамі працы Ільянскай школы.

Аксана ЯРАШОНАК,
педагог-арганізатар Ільянскай СШ
імя А.А. Грымаця,
Вілейскі раён

Вакальная група ветэранаў

Падпісання на газету можна з любога месяца. Будзьма разам, сябры!

Краязнаўчая газета

Пра мінулае
Сёння
Дзеля будучыні

Падпісныя індэксы: індывідуальны – 63320
ведамасны – 633202

Навіны краязнаўцаў

Пастаўскі дэсант у Глыбокае

Нядаўна адбылася нашая чарговая «дэсантная высадка» – у Глыбокае. Выбраліся нефармальны лідар пастаўскіх краязнаўцаў настаўнік Ігар Пракаповіч, настаўнік Гуцкай школы Мікалай Арэх, даследчык даўніны з Дунілавічаў Франц Хоміч, настаўніца пастаўскай музычнай школы Юліяна Янцэвіч і аўтар гэтых радкоў. Сустрэча прайшла ў Глыбоцкай бібліятэцы.

Першым выступаў І. Пракаповіч, які распавёў пра свой краязнаўчы падручнік «Чароўны край – Пастаўшчына». Пасля слова меў ваш карэспандэнт. Мне ўдалося правесці ўласную прэзентацыю кнігі пра вайну 1812 г. на Пастаў-

шчыне. Акцэнт быў на тое, што ў вывучэнні сваёй гісторыі мы павінны заўсёды зыходзіць са сваіх нацыянальных інтарэсаў, а не кіравацца меркаваннямі нашых суседзяў. Далей са сваёй кнігай пра вёску Рымкі пазнаёміў М. Арэх. А Ф. Хоміч распавёў аўдыторыі пра гісторыю вёскі Дунілавічы з самых даўніх часоў, выкладзеную ў яго кнізе.

У цэлым гэтае падарожжа нам спадабалася не менш, чым першае ў Мядзел. Таму, вяртаючыся, мы ўжо абмяркоўвалі, куды б накіравацца наступны раз, да якіх суседзяў.

Вадзім ШЫШКО

Ф. Хоміч, М. Арэх і Ю. Янцэвіч

Выданні краязнаўцаў краіны

«Новая птушка» пяра Алеся Зайкі

У канцы лютага з-пад пяра нашага земляка Алеся Зайкі «вылецела новая птушка» – «Прыказкі і прымаўкі з Косаўшчыны». Гэта вельмі ўнікальнае выданне, бо тут ёсць сістэматызаванае апісанне парэміялагічнага і фразеалагічнага багацця мовы жыхароў аднаго з куткоў Беларусі – радзімы Тадэвуша Касцюшкі.

Сучасны Івацэвіцкі раён – так склаўся здаўна – дзеліцца на тры рэгіёны: Быценшчыну, Косаўшчыну і Целяханшчыну. І кожны куточак адметны, варты пільнага вока і гісторыка, і этнографі, і мовазнаўца. Размаўляюць на Косаўшчыне гаворкай, якая вельмі блізкая да літаратурнай мовы. Запісы фальклорнага матэрыялу зробленыя даследчыкам у 1969 – 2014 гадах. Кніга разлічаная на шырокае кола чытачоў.

Алеся Фаміч – выдатны спецыяліст у галіне лакальнай этналогіі. Ён аўтар кніг «Дым з коміна» (2011), «Дыялектны слоўнік Косаўшчыны» (2011), «Населеныя пункты Івацэвіччыны» (2012), «Фразеалагічны слоўнік Косаўшчыны» (2014), пра якія распавядала ў тым ліку і «Краязнаўчая газета».

Значу, што набыць унікальнае выданне «Прыказкі і прымаўкі Косаў-

Алеся Зайка

Прыказкі і прымаўкі,

жарты і каламбуры,
прыгаворкі і языколомкі,
вясельныя прыгаворкі пры дзяльбе каравая,
вітанні і зычэнні,
ветлівыя і ласкавыя выразы,
засцярогі і прысяганні,
праклёны і адкліці,
жартоўныя праклёны і дражнілікі-кепікі,
зневясанні і параўнанні,
прыкметы народнага календара
з Косаўшчыны

шчыны» можна, калі звязацца з аўтарам выдання па тэлефоне 8(029) 938-21-46.

Спяшайцеся набыць частку «жывой гісторыі», бо колькасць асобнікаў абмежаваная.

Вольга ДАЙЛІД,
настаўніца гісторыі СШ № 7
г. Івацэвічы

Скарбы ваколіцаў старажытнага горада

Праекту «У пошуках Атлантыды» ўжо споўнілася 10 гадоў. За гэты час у ім бралі ўдзел больш за 50 мастакоў, якія наведалі 18 гарадоў і мястэчак, праведзена больш за 30 выставак у розных гарадах краіны. Па першых пяці пленэрах выданы каталог, цяпер рыхтуецца да друку яго другая частка.

Пленэр, што адбыўся ў ліпені 2014 года, праходзіў у Полацкім раёне, у вёсцы Астроўшчына. Першапачаткова месцам ладжання павінен быў стаць Полацк, але арганізатары Лера Сом і Кацярына Мяснікова вырашылі, што менавіта прыгарад зможэ даць шмат цікавых сюжэтаў і новых уражанняў. Як і раней, пленэр доўжыўся тыдзень.

Астроўшчына цікавая ўжо тым, што, як кажуць мясцовыя легенды, менавіта сын уладара вёскі – дробны дваранін Астроўскі – стаў правабрамам галоўнага героя аповесці А. Пушкіна

«Дуброўскі». Таксама ў Астроўшчыне захаваліся рэшткі запаруды, дзе калісьці стаяў млын, і падмурак старой сядзібы, амаль схаваны пад травой і хмызняком. Гэтыя памятки знайшлі адлюстраванне ў творах К. Мясніковай, Наталлі Каржыцкай ды Івана Іванова, а таксама сталіся месцам адпачынку ўсіх мастакоў.

Творцы наведалі таксама вёску Бяздзедавічы (за 4 км ад Астроўшчыны ў бок Полацка), дзе захаваліся сядзібны дом Аляксандра Аляксандравіча Рымскага-Корсакава, сваяка кампазітара. А. Рымскі-Корсакаў быў вядомым дзяржаўным дзеячам царскай Расіі – правадзейны стацкі саветнік, член Дзяржаўнага савета – і пакінуў добрую памяць па сабе на Полацкай зямлі. Сядзіба Рымскага-Корсакава была пабудаваная на пачатку ХХ стагоддзя і дагэтуль захавала амаль першапачатковы выгляд. Непадалёк сядзібы, на могілках у вёсцы Мышчына,

Людміла Кацэра і Кацярына Мяснікова

стаіць сямейная царква-капліца гаспадароў – помнік архітэктуры ў псеўдарускім стылі, будавалася яна з 1908 па 1910 год, па адным з вопісаў менавіта ў гэтай капліцы калісьці быў фаянсавы іканастас, цяпер, на жаль, амаль страчаны. І менавіта каплічцы прысвяцілі свае творы ўсе ўдзельнікі пленэра: найбольш выразныя яе выявы можна ўбачыць на палотнах Юўгена Ліпскага і І. Іванова, у графічным выкананні Аляксея Балтрушэвіча.

Пасля Бяздзедавічаў і каплічкі мастакі наведалі вёску Быкаўшчына (прыкладна за 10 км у бок г.п. Ветрына), дзе захавалася сядзіба Паклеўскіх-Козелаў. Яна размясцілася ў надзвычай прыгожым месцы: на высокім беразе, над возерам. Акрамя сядзібнага дома – помніка архітэктуры XIX стагоддзя, захаваліся яшчэ шматлікія гаспадарчыя пабудовы, стары парк і рэшткі купальні. І маляўнічыя краявіды з збыневым садам, возерам

і ялінамі прывялі мастакоў у захапленне. А ў экспазіцыі значную частку займаюць творы Я. Ліпскага, Сяргея Рабцэвіча, Андрэя Міхайлава, Наталлі Белавокай і інш., прысвечаныя гэтаму цудоўнаму месцу.

Па выніках пленэра цяпер у Віцебскім абласным краязнаўчым музеі працуе выстаўка. Можна ўбачыць творы 20-і мастакоў: А. Балтрушэвіча, Валерыя Шчаснага, А. Міхайлава, С. Рабцэвіча, Святланы Баранкоўскай, Юліі Хінтэман ды інш. Экспазіцыя дапоўненая творами, прысвечанымі Полацку. Амаль кожны з мастакоў у свой час стварыў сваё ўласнае прысвячэнне гэтаму старажытнаму гораду. Так, мінскія мастакі Васіль Пяшкун і Антон Вырва ўжо не першы год улетку наведваюць Полацк і блукаюць па яго ваколіцах у пошуках натхнення. Іх творы сталі ярлінай гэтай выстаўкі.

Кацярына ЦАРАНОК

Гісторык з няпростай гісторыяй

Некаторыя жыхары вёскі Вулька-Целяханская, што знаходзіцца ў Івацэвіцкім раёне, памятаюць інтэлігентнага і эрудзіраванага настаўніка гісторыі, які выкладаў у вясковай сямігадовай школе на пачатку 1960-х гадоў. Яго імя – Генадзь Ланеўскі.

Да нядаўняга часу амаль ніхто з вёскі не ведаў, што за простым школьным настаўнікам стаяў былы загадчык раённага аддзела адукацыі, актыўны ўдзельнік партызанскага руху ў гады Вялікай Айчыннай вайны, будучы гісторык і пісьменнік.

Вядома, што Генадзь Аляксандравіч нарадзіўся ў вёсцы Крупец Расонскага раёна. Пазней сям'я жыла ў пасёлку Гарбачова, дзе маці працавала ў медпункце. Бацька Аляксандр Антонавіч працаваў міліцыянерам, затым старшынёй Селяўшчынскага сельскага

неўскага выклікалі на прыём да С. Прытыцкага, які ў той час працаваў у Маладзечанскім абкаме. Аўтара пісьма выключылі з партыі і знялі з пасады загадчыка РАНА. Так Г. Ланеўскі стаў простым настаўнікам у вясковай сямігадовай школе, якая дагэтуль не мела нават добрага памяшкання. Дарэчы, мая бабуля, Вольга Аляксееўна Мялік, якая тады працавала ў школе звычайным тэхнічным работнікам, даволі добра сябрала з Генадзем Аляксандравічам. Яна яшчэ тады звярнула ўвагу, што да выдатнага настаўніка, прафесіянала сваёй справы вельмі негатыўна ставіліся некаторыя іншыя настаўнікі школы, якія былі «вернымі» членамі партыі і, верагодна, ведалі

Г. Ланеўскі ў ваенны час

асабістую справу Ланеўскага.

У Вулька-Целяханскай школе Г. Ланеўскі працаваў нядоўга. Пазней ён некуды з'ехаў разам з жонкай (таксама настаўніцай, але працавала яна ў школе мястэчка Целяханы). Магчыма, дапамог П. Машэраў, які да таго часу ўжо працаваў у абкаме партыі Брэсцкай вобласці і, безумоўна, меў добрыя стасункі з былым партызанам.

Пазней пад аўтарствам Генадзя Аляксандравіча выйшлі кнігі «Начиналось с подполья», «Сыны і пасынкi Беларусі», «Тайшыньскія гісторыі» і шматлікія артыкулы гістарычнай тэматыкі. А на пачатку 1990-х гадоў была вучаніца Вулька-Целяханскай школы, Лідзія Юркевіч, пазнала свайго школьнага настаўніка гісторыі. Тады Г. Ланеўскі прыехаў адпачыць у санаторыі «Палессе», што знаходзіўся на беразе Вулькаўскага возера ў вёсцы Вулька-Целяханская. Так праз некалькі дзесяцігоддзяў Генадзь Аляксандравіч вярнуўся ў мясціны, дзе яму раней давялося адбываць своеасаблівую высылку за цвярозы погляд на жыццё і павагу да мінуўшчыны.

Г. Ланеўскі ў сталыя гады

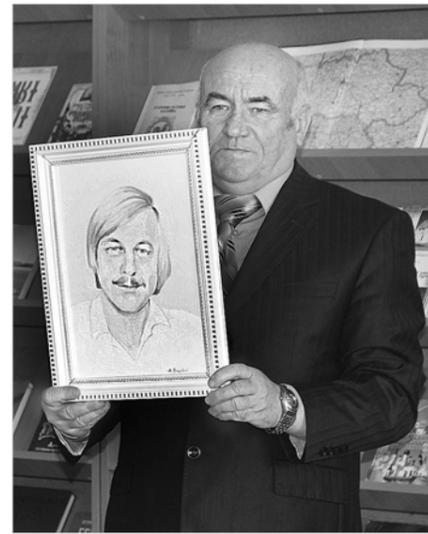
На жаль, пра Г. Ланеўскага больш не атрымалася нічога знайсці. Хацелася б ведаць больш пра яго далейшы лёс, літаратурную спадчыну і ці жывы ён яшчэ. Зусім незаслужана імя Генадзя Аляксандравіча адсутнічае пакуль у энцыклапедыях і даведніках. Можна, хто з чытачоў «Краязнаўчай газеты» ведае пра гэтага чалавека больш. З задавальненнем буду чакаць допісаў на электронны адрас aleksandr-myalik@yandex.ru.

Аляксандр МЯЛІК

Літаратурныя сустрэчы

«Па-над Бясяддзю кружыць бусел у чаканні жаданай сустрэчы...»

Народнае аматарскае аб'яднанне «Літаратурная гасцёўня "Крынічка"», якое працуе пры Касцюковіцкай цэнтральнай раённай бібліятэцы імя І. Чыгрынава, запрасіла аматараў мастацкага слова на чарговае пасяджэнне – літаратурную сустрэчу з паэтам-земляком Аляксандрам Бардоўскім і пісьменнікам Васілём Ткачовым «Люблю цябе, мой родны край!». Вечарына прывячалася памяці нашага паэта-земляка Алеся Пісьмянкова. У гэты дзень, 25 лютага, ён мог бы адзначыць свой 58-ы год нараджэння.

А. Бардоўскі з партрэтамі А. Пісьмянкова

Пачалася вечарына з запісаў такога знаёмага голаса А. Пісьмянкова. Ён чытаў свае вершы «Нядзеля ў Бялынкавічах», «І ведры поўныя вады». На працягу ўсёй імпрэзы знакіты зямляк быў разам з намі. Яго вершы гучалі з вуснаў вядучых, іх чыталі навучэнцы Бялынкавіцкай школы, дзе вучыўся Аляксандр.

Усё напісанае А. Пісьмянковым – не толькі народжанае талентам, але і прапушчанае праз ягонае сэрца, напоўненае любоўю да чалавека і безабароннае перад няшчырасцю, двурэшнасцю. Яго вершы з самага пачатку ўражвалі непаўторнай інтанацыяй, адметным духоўным светам.

Вакол А. Пісьмянкова ўвесь час былі вельмі цікавыя людзі. Кожны ягоны сябра – сам асоба яркая і арыгінальная. А. Бардоўскі – аднавясковец і сябар А. Пісьмянкова. Ён часты гасць на мерапрыемствах, што ладзяцца цэнтральнай бібліятэкай. Аляксандр Міхайлавіч – чалавек творчы ў шырокім сэнсе слова: інжынер, вынаходнік, мастак, кампазітар, паэт, вершы якога друкаваліся ў беларускіх, рускіх, украінскіх газетах і часопісах. Выйшлі ў свет яго два зборнікі вершаў: «На крыжы тваіх рук» (2006) і «Выспы часу» (2013). Трэба дадаць, што Аляксандр Міхайлавіч заўсёды прыязджае з падарункамі для бібліятэкі. У новы будынак установы ён і В. Ткачоў прыехалі першы раз і, вядома, не з пустымі рукамі – гэта новыя кнігі і партрэт А. Пісьмянкова. Падарункі будуць каштоўнымі для наведнікаў бібліятэкі. Цяпер А. Пісьмянкоў з партрэта, намалёванага А. Бардоўскім, будзе прысутнічаць на кожным пасяджэнні гасцёўні «Крынічка». А новыя кнігі А. Бардоўскага «Выспы часу» і В. Ткачова «Варона» папоўнілі фонд краязнаўчай літаратуры.

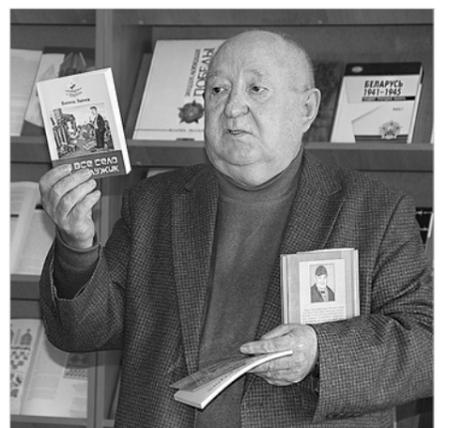
Аляксандр Міхайлавіч прызнаўся, што кожная сустрэча з землякамі яго вельмі хвалюе. Было цікава слухаць яго ўспаміны пра знамага аднавяскоўца, а таксама вершы, якія той прысвяціў свайму сябру, роднай Бясядзі, вёсцы Бялынкавічы.

Часты гасць на літаратурных мерапрыемствах ў Касцюковічах і В. Ткачоў. Васіль Юр'евіч, вядомы беларускі пісьменнік, лаўрэат прэміі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі і прэміі Васіля Віткі, таксама асабіста ведаў А. Пісьмянкова. Ён падзяліўся ўспамінамі аб сустрэчах з нашым земляком, пазнаёміў прысутных з новымі творами, што ўвашлі ў кнігу прозы «Варона».

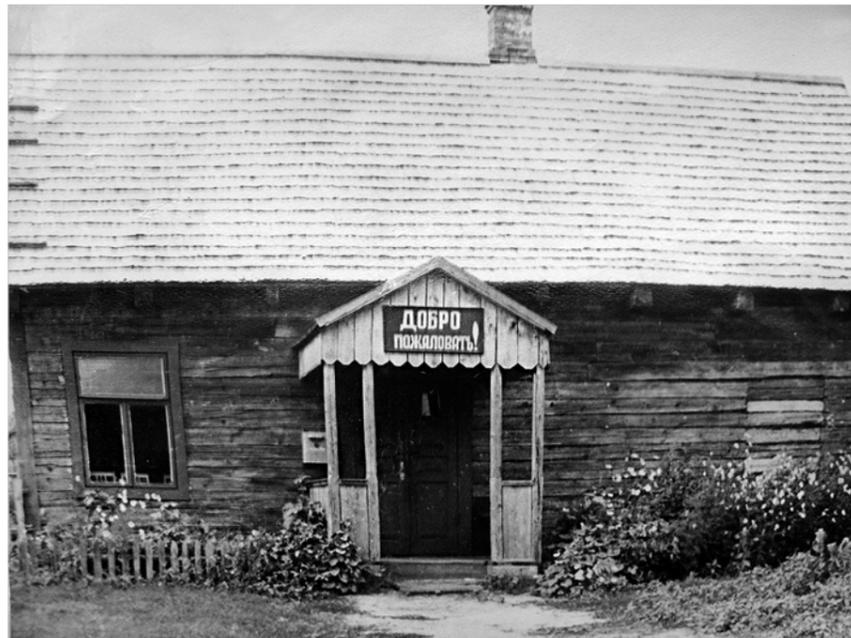
На суд слухачоў прадставіла свой новы верш, прысвечаны А. Пісьмянкову, сябра «Крынічкі» і Саюза пісьменнікаў Беларусі Наталля Азаранка. Са сваімі новымі вершамі пазнаёміла прысутных паэтка-аматарка Галіна Куранцова.

Мерапрыемства прайшло ў цёплай атмасферы з надзеяй на новыя сустрэчы на гасціннай Касцюковіцкай зямлі.

Тамара КОРШУНАВА, загадчык аддзела маркетынгу Касцюковіцкай ЦРБ імя І. Чыгрынава

В. Ткачоў

Вулька-Целяханская сямігадовая школа ў гады, калі там працаваў Г. Ланеўскі

Савета. Пад час Вялікай Айчыннай вайны бацькі загінулі, а хлопец вымушаны быў пайсці ў партызанскі атрад. Ваваў ён у атрадзе імя М. Шчорса брыгады імя К. Ракасоўскага, дзе камісарам быў Пётр Машэраў – будучы кіраўнік Беларусі.

У пасляваенныя гады Г. Ланеўскі працаваў загадчыкам Маладзечанскага РАНА. Неяк у газеце «Народная воля» мне пашчасціла натрапіць на артыкул Л. Рубахай «Прыгажун» пра Сяргея Прытыцкага. Ёсць у ім некалькі радкоў і пра Г. Ланеўскага. Аказваецца, у 1956 годзе Генадзь Аляксандравіч не пабаяўся напісаць пісьмо ў Маскву, дзе выказаў пратэст супраць магчымага разбурэння выдатнага помніка даўніны – Чырвонага касцёла ў Мінску¹. Пасля гэтага Г. Ла-

¹ Рэдакцыя «КГ» лічыць, што размова ішла ўсё ж пра касцёл у Маладзечне (які, зрэшты, быў пазней разбураны).

Масленічныя гуляні адбыліся на цэнтральнай плошчы Касцюковічаў. Адметнасцю сёлетняга святкавання стала тэатральна-канцэртная праграма, у якой удзельнічалі калектывы мастацкай самадзейнасці шасці сельскіх устаноў культуры, а задалі тэмп работнікі раённага Цэнтра культуры.

Акрамя традыцыйных персанажаў масленічных дзеянняў – Вясны, Зімы, скамарохаў, Масленіцы – на сцэну выходзілі і іншыя персанажы, напрыклад, героі мультыплекцыйнага фільма «Маша і Мядзведзь». Галоўнай задачай было разбудзіць мядзведзя, бо, паводле старадаўняга павер'я, вясна знойдзе да нас дарогу толькі тады, калі першы мядзведзь выйдзе з бярогі. Таму Маша не толькі павесяліла глядачоў, але і распавяла шмат цікавага.

Калектывы сельскіх устаноў культуры мусілі абыграць традыцыйныя дзеянні кожнага з шасці дзён Масленіцы. Фантазія артыстаў была сапраўды бязмежнай! У кожным выступленні выкарыстоўваліся абрадавыя дзеянні, уласцівыя адпаведнай мясцовасці. Тры гадзіны гучалі песні, не спыняліся скокі. Такім чынам і разбудзілі Мядзведзя, а разам з ім і Вясна прыйшла. Дружнай шумнай чарадой накіраваліся ўсе да вялікага вогнішча, дзе пад масленічныя песні спалілі пудзіла Зімы.

P.S. Летась мы таксама Масленіцу святкавалі. На сцэне ў тонкіх сукенках выступалі, цяплынь была не па календары... Здаецца, і зрабілі ўсё, як патрабуюць народныя традыцыі, ды толькі памятаеце, як нечакана зноў вярнулася зіма? Вось тады і наведла мяне натхненне. Што з гэтага атрымалася, калі ласка, прачытайце. Можа, спадабаецца.

«Тыдзень гулялі, Масленку спраўлялі...»

Надакучлівая госця

Жыў-быў бацька Год, і было ў яго чатыры дачкі: Зіма, Вясна, Лета і Восень. Жылі яны дружна, заўжды з павагаю ставіліся адно да аднаго. Але не было такога, каб збіраліся ўсе сёстры разам, бо даводзілася ім па чарзе ісці на зямлю і гаспадарыць увесь адвездзены бацькам Годам час.

Бывала, здараліся ў сям'і невялікія непаразуменні. Адночы, калі Зіма ўжо спусцілася на зямлю і пачала выконваць свае абавязкі, яе малодшай сястрыцы Вясне ўздмалася пацешыцца з Зімы. Уззяўшы з сабою некалькі промняў цёплага вясновага сонейка, спусцілася яна следам за Зімою і прабеглася хуценька па зямлі. І там, дзе пакінула яна свае гарачыя сляды, зазелянела зноў мала-

дая траўка, распусціліся пупышкі дрэваў. Але не спадабаўся гэтакі сястрыцын жарт Зіме, вырашыла яна адпомсціць Вясне ў сто разоў, каб непанадна больш было гэтай жартаўніцы.

Так і зрабіла Зіма. Калі падыходзіў да завяршэння час зімовага панавання, адмовілася яна вяртацца дадому. Як ні прасіў яе бацька Год, як ні плакалі сястрыцы, але Зіма заставалася няўмольнай. Яшчэ больш скоўвала яна рэкі лёдам, яшчэ мацней круціла завірухамі і заваямі. Ох і цяжка давалася ўсяму жывому на зямлі! Пачалі паміраць з голаду жывёлы, бо не хапала ім зімовых запасаў. Паміралі птушкі, бо, вярнуўшыся з выраю, не знаходзілі ні цёплых гнёздаў, ні ежы. Стагнала зямля, плакала прырода... Цяжка было і чалавеку. Пачало прарастваць у засеках насенне, патрабуючы цёплай зямелькі. Дзень і ноч падавалі голас ў хлявах свойскія жывёлы, якія сумавалі па сонейку і траве.

І павыходзілі тады людзі з хатаў сваіх, расклалі ўсе разам вялікія вогнішчы, так што ўзнялося полымя ажно да нябёсаў. Горача і нятульна стала Зіме на зямлі і, пакінуўшы сваё ледзяное царства на літасць гарачага сонейка, яна хутка збегла дадому. Не стаў сварыцца на яе бацька Год. Ён толькі звернуў паказу непаслухмянай дачцэ, што яна нарабіла, даў паслухаць, якім словам успамінаюць яе людзі. Вельмі сорамна стала Зіме. Зразумела яна, што, каб не стаць надакучлівай госцяй, трэба заўжды ведаць меру і своечасова паварочваць дахаты.

Наталія ДРОБЫШАВА,
намеснік дырэктара
Цэнтралізаванай клубнай сістэмы
Касцюковіцкага раёна
Фота Людмілы СМАЛЯКОВАЙ,
фотакарэспандэнта раённай газеты
«Голас Касцюкоўшчыны»

Эпітафія майстру, альбо

Жыццё і смерць Рыгора Ясінскага

(15.11.1887 – 13.01.1964)

(Заканчэнне. Пачатак у № 9)

Дайшлі да нас і фотаздымкі з выявамі фамільных помнікаў (радавыя некропалі), або ярусныя надмагіллі, дзе пахаваныя некалькі чальцоў адной сям'і. Культурная і мастацкая значнасць такіх помнікаў бяспрэчная. Гэта бяспрэчны летапіс роду, які пакінуў след у гісторыі горада. Асабліва крапальнымі і жалобнымі ў Р. Ясінскага атрымліваліся дзіцячыя надмагіллі. Гэта, як правіла, кампазіцыйныя маленькія скульптуркі з пячаніку ці мармуру ў выглядзе зламанага дрэўца ці кветачкі.

Адкуль ён, звычайны чалавек, зусім не волат, чэрпаў сілы і натхненне, і як яму на ўсё хапала часу? Мяркуючы па

кнігах з хатняй бібліятэкі, Ясінскі шмат часу аддаваў самаадукацыі, удасканальваў веды. Дакладна невядома, якую ён атрымаў адукацыю ў Кіеве, не захавалася пасведчанні ў і атэстатаў. Але ў Пінску, паводле ўспамінаў блізкіх да яго людзей, ён шмат чытаў, актыўна выкарыстоўваў пры гэтым і разнастайныя слоўнікі: арфаграфічны, фразеалагічны, энцыклапедычны. Да нашага часу захаваліся ягоны падручнік граматыкі польскай мовы 1930 г. Ствараючы малюнкi надмагільных помнікаў, ён вывучаў літаратуру па гісторыі сусветнай архітэктуры і скульптуры. Настольнай кнігай у яго была «Каталіцкі Сусвет у малю-

ках», выдадзеная ў Вільні ў 1898 г.

Асабліва шчыраваў над надпісамі на надмагіллях, яны патрабавалі да сябе надзвычай уважлівага стаўлення, бо менавіта на іх у першую чаргу звяртаюць увагу наведнікі. Трэба дадаць, што ў яго хатняй бібліятэцы былі і мастацкія кнігі, выдадзеныя ў пачатку XX ст. у серыі «Бібліятэка выбраных твораў», рэдактарам і выдаўцом якой быў Франц Граноўскі.

У 1928 – 1929 гг., не адыходзячы ад сваіх звычайных заняткаў, Р. Ясінскі зноў пачаў вучыцца. Гэта былі гандлёвыя курсы імя Ігната Секуловіча ў Варшаве, заснаваныя яшчэ ў 1908 г. па асобных прадметах гандлю. Адметнасць курсаў, ці, дакладней, навучання, была ў тым, што яно ажыццяўлялася шляхам паштовай перапіскі. Курсы былі адукацыйныя, давалі веды для практычных жыццёвых з'яваў і ўяўлялі сабой камбінацыю рознай інфармацыі – сацыяльнай, эканамічнай, прававой і г.д. І чалавек, які па той ці іншай прычыне не скончыў школу або не набыў спецыяльнай адукацыі, мог атрымаць веды і набыць вопыт у галіне гандлю праз навучанне па перапісцы. Захаваліся праспект і праграма гэтых курсаў.

Пасля заканчэння курсаў выдаваўся дыплом спецыяльнага ўзору.

Яшчэ ў 1930-х гг. Рыгор збіраўся пачаць будаўніцтва свайго дома, але тады не атрымалася. Яго мара здзейснілася толькі праз некалькі дзясяткаў гадоў. Пэўна, тады ён набыў кнігу з малюнкамі, таб-

ліцамі і фотаздымкамі пакрокавага будаўніцтва дома. Гэтая кніга і праз шэсцьдзясят гадоў засталася запатрабаванай. Яна была выкарыстаная нашчадкамі Ясінскага, калі ў 1990 г. было прынятае рашэнне дабудаваць дом, распачаты яшчэ самім Рыгорам Цімафеевічам у 1960-я гг.

Парадаксальна склаўся лёс Ясінскага. Ён стварыў помнікі многім людзям, выбіваючы іх імёны на камені. А вось магіла самога Ясінскага доўгі час заставалася безыменнаяй. Ды і дом, распачаты майстрам, паступова ператварыўся ў смеццевую звалку. Толькі зерне, укінутае ў зямлю, абавязкова дае ўсходы. Праз 30 гадоў пачаў дабудаваць дом, а неўзабаве і на магіле Майстра з'явіўся помнік – праўда, сціплы і зусім не падобны на тыя, што ствараў ён сам. Наступалі іншыя часы...

Чалавек жыве да таго часу, пакуль жыве памяць пра яго. Будзем спадзявацца, што і імя Рыгора Цімафеевіча Ясінскага як унікальнага і адмысловага майстра зойме належнае месца ў гісторыі Пінска, ды і ў гісторыі мямарыяльнага мастацтва.

Валыціна ГАРБАЧЭЎСКАЯ,
загадчыца інфармацыйна-бібліяграфічнага аддзела
Брэсцкай абласной бібліятэкі імя Максіма Горкага

Малюнкi і фотаздымкi з сямейнага архіва сям'і Гарбачэўскіх, друкуюцца ўпершыню

Практычна на ўсім вялікім шляху роўна нясе Дзісна свае воды. Там, дзе рэчка ў Шаркаўшчыне навіста робіць прыгожую луку, на высокім беразе стаіць Свята-Успенская царква. Яе блакітная, лёгкая і ўрачыстая прыгажосць удала ўпісваецца ў мясцовы пейзаж. Нават калі былі вялікія веснавыя паводкі, напрыклад, у 2013 г., і вакол разлілася рака, царква стаяла, як на востраве, аднак людзі працягвалі маліцца ў ёй – іх перавозілі на лодках.

Храм упершыню ўпамінаецца (зыходзячы з архіўных дадзеных) у 1639 г. Ён быў драўляны, прастай, але адметнай, вытанчанай архітэктуры. Да прыхода адносілася каля 30 вёсак, у якіх жылі ад 1500 да 2700 праваслаўных. Да 1901 г. храм знаходзіўся ў бядотным стане, не толькі ў любую хвіліну пагражаў абрушыцца, але і не мог змясціць усіх прыхаджанцаў, якія жадалі пакланіцца Богу. Наспела неабходнасць будаваць новы. За справу ўзяўся 20-гадовы святар Канстанцін Жданаў, які толькі што атрымаў прыход і змяніў бацьку, протаіерэя Дзмітрыя. Шматлікія дакументы расказваюць аб руплівасці настаіцеля па зборы сродкаў на будаўніцтва, па выбары і зацвярджэнні архітэктурнага праекта. Казалі, што кожная плітка ў падлозе храма была ўкладзеная менавіта яго рукамі.

Добры след пакінуў сярод шаркаўчанаў і навакольных людзей святар, а прыход быў ужо даволі вялікі – да 45 вёсак. Нездарма ў Свята-Успенскай царкве сёння можна пабачыць яго партрэт з гадамі жыцця: 1875 – 1919. Напісаў яго мясцовы мастак, сябра Саюза мастакоў Беларусі Віктар Крук.

Храм з бярвенняў на высокім каменным падмурку са званіцай на галоўным фасадзе будавалі ўсім светам – яго доўлідамі, цеслярамі і мулярамі,

мастакамі і рэзчыкамі. Адначасова з узвядзеннем новай царквы а. Канстанцін клапаціўся аб усталяванні іканастаса, набыцці званоў. 31 жніўня 1908 г. было перададзенае прашэнне архіепіскапу Нікандру аб хадайніцтве перад Галоўным артылерыйскім упраўленнем наконт водпуску лому медзі або латуні ад 400 да 500 пудоў на гэтую мэту. З'явіўся ў царкве і 120-ціпудовы зvon, голас якога чулі людзі за 20 кіламетраў. У 1918-м большавікі знялі яго і закапалі каля Дзісны. Праўда, пасля людзі адкапалі зvon, вярнулі яго на месца. Але ў 1941 г. ужо немцы ўпадабалі зvon, знялі і звезлі ў Германію, а два меншыя закапалі прыхаджане.

А. Канстанцін ездзіў у Маскву, хадзіў з крыжам па хатах купцоў і заможных людзей – збіраў сродкі на іканастас. І ён неўзабаве быў устаноўлены: прыгожы, з пазало-

Блакітная царква пад час разводдзя (2013 г.)

Царкоўнае кразнаўства

Галгофа айца Канстанціна

чаным аздабленнем, той, што і цяпер знаходзіцца ў царкве. Больш за тое, у Маскве на грошы дабрачынцаў зрабілі кіпарысавы трон і ахвяравальнік.

13 лістапада 1912 г. адбылася доўгачаканая падзея – асвячэнне новабудаванай Свята-Успенскай царквы.

Трэба дадаць, што да будаўніцтва святыні ў 1901 – 1902 гг. стараннямі а. Канстанціна на сродкі прыхаджанцаў былі ўзведзены два царкоўныя будынкі: адзін для святара, другі – для псаломшчыка і прыходскіх патрэбаў.

Засаблівай цеплынёю, глыбокай павагаю захоўваюць прыхаджане памяць пра а. Канстанціна, які за гады служэння праявіў сапраўдны пастарскі талент. Быў строгі ў пытаннях права-

слаўнай веры, аднак меў добрае, чулае сэрца. Рана аўдавеў, і акрамя адзінага сына, клапаціўся пра непаўнагадовых брата і дзвюх сяспер.

29 жніўня 1916 г. уладыка Ціхан наведваў Шаркаўшчынскі прыход, пасля чаго іерэй Канстанцін быў зацверджаны загадчыкам пераведзенай у Шаркаўшчыну Беразвечкай жаночай дзюгаснаў школы.

У першыя гады пасля рэвалюцыі 1917 г. лічылася: чым больш асобаў духоўнага звання будзе знішчана, тым лепш. І а. Канстанціна чакаў судовы прысуд. Святара арыштавалі малапісьменныя, якія па волі лёсу і рэвалюцыі займелі нечаканае права караць або мілаваць.

Але расправа са святаром, які карыстаўся ў народзе вялікай павагай, на месцы нават яны пабаяліся; тым больш, сярод людзей пачаўся збор подпісаў пад просьбай вызваліць Жданава ад пераследу ўладаў. Арыштаванага пераводзяць у павятовы горад Дзісну.

Былі катаванні Жданава, былі здзекі. І вось прыйшоў час, калі п'яныя выканаўцы «рэвалюцыйнага прысуду» павялі а. Канстанціна і святара Міхаіла Сіняўскага (слу-

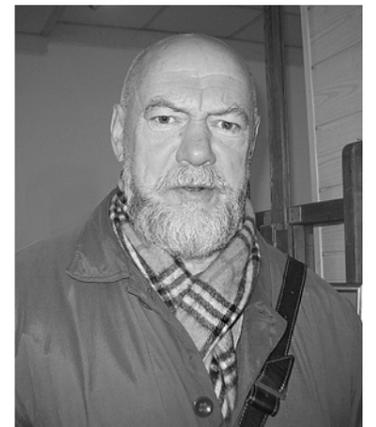
жыў у Язненскай Спаса-Праабражэнскай царкве, цяпер у Мёрскім раёне) на расстрэл. Па дарозе а. Міхаіл прапанаваў сябру па няшчасці ўцячы. Але той адказаў: «Я нікому нічога дрэннага не зрабіў. Што Бог пашле, тое і буду цярапец». На месцы расстрэлу а. Міхаіл пачаў здымаць расу і, скарытаўшы момант, кінуўся ў кусты ды й уцёк, бо канваіры былі п'яныя. Людзі дапамаглі Міхаілу схавацца, забяспечылі вопраткай. Пазней ён доўгі час служыў святаром недзе каля Вільні. (Акурат ён расказаў людзям аб перадсмяротных пакутах сябра.)

Між тым, прыхаджане не адразу даведаліся пра смерць святара і сабралі подпісы пад просьбай адпусціць свайго духоўнага павадыра. Марыя Лявонцьеўна Шаблюўская, якая дапамагала яму па гаспадарцы (небяспечная па тых часах праца) паехала ў Дзісну. Канстанціна Дзмітрыевіча ўжо не было ў жывых. Жанчына разам з Іванам Атрахімовічам, сваёй сястрой Ганнай Цітовіч і Рыгорам Вішнеўскім адкапалі цела настаіцеля. Аказалася, што ён пасля таго, як засыпалі зямлёй, прыйшоў да прытомнасці і спрабаваў выбрацца з магілы, аднак не хапі-

ла сілы і паветра... Пахавалі яго пад алтаром Дзісенскай царквы, што на могілках. Там цела прабыло амаль 90 гадоў.

Царкоўнае праслаўленне іерэя Канстанціна Жданава да ліку святых адбылося 3 чэрвеня 2011 г. у Дзісенскім храме Уваскрасення Хрыстова. Ён стаў першым новапакутнікам XX ст., кананізаваным у Полацкай епархіі. Лічыцца апекуном шаркаўшчынскай зямлі.

На бойкім месцы ў цэнтры Шаркаўшчыны на скрыжаванні вуліцаў 17 Верасня і Энгельса будзе ўстаноўлены па-

А. Гвоздзікаў

кутніку Канстанціну помнік. Прыхаджане Полацкай епархіі з дапамогай мясцовых уладаў правялі вялікую падрыхтоўчую працу, сабралі сродкі. Спачатку ў выніку конкурсу, у якім удзельнічаў і В. Крук, зрабілі эскіз будучага бюста. Затым віцебскія скульптары Аляксандр Гвоздзікаў і Іван Казак, архітэктар Валерый Рыбакоў адлілі яго з бронзы. Цяпер ён знаходзіцца ў царкве дабрачыннага шаркаўшчынскіх царкваў протаіерэя Пятра Бараноўскага. Застаецца толькі ўрачыста ўсталяваць і адкрыць.

Дзякуючы старанням і руплівасці старасты Свята-Успенскай царквы Алега Аркадзевіча Садоўскага, выкладчыцы нядзельнай школы, што дзейнічае пры царкве, Галіне Аркадзьеўне Буйка ды іншых сумленных асобаў прыйшло зноў да вернікаў Шаркаўшчыны імя пакутніка а. Канстанціна. Прыйшло, каб застацца назаўсёды.

Кацярына СОСНА, сябра Саюза журналістаў Беларусі, г.п. Шаркаўшчына

Помнік К. Жданава, які будзе ўстаноўлены ў цэнтры Шаркаўшчыны

Партрэт К. Жданава (мастак Віктар Крук)

У тэатры «Зьніч»

17 сакавіка ў Малой зале Белдзяржфілармоніі імя Р. Шырмы (абанемент «Вясёлая каруселя») будзе ісці монаспектакль Сяргея Кавалёва «**Маленькі анёлак**» паводле вершаў Кармэн Барно дэ Гаштольд. Выканаўца спектакля – Раіса Астрадавіна, рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева.

18 сакавіка ўвечары дарослых глядачоў чакаюць на монаоперы «**Адзінокі птах**», якую выканае Андрэй Марозаў. Кампазітар – Алег Залётнеў, аўтар лібрэта і рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева.

25 сакавіка цікаўныя маленькія глядачы лялечнага монаспектакля «**Дзівосныя авантуры паноў Кубліцкага ды Заблоцкага**» выправяцца ў падарожжа разам з выканаўцам Вячаславам Шакалідо.

Увага! Спектакль пачнецца а 10.30!

30 сакавіка ўвечары Мікалай Лявончык прадставіць паэтычны монаспектакль «**Не праклінай, што я люблю...**» паводле вершаванага рамана Ніла Гілевіча «Родныя дзеці». Аўтар інсцэніроўкі і рэжысёр-паста-

ноўшчык спектакля – Галіна Дзягілева, музычнае суправаджэнне Дар’і Неўмяржыцкай.

«Дзівосныя авантуры паноў Кубліцкага ды Заблоцкага»

Спектаклі праходзяць у Тэатральнай зале культурнага цэнтра касцёла Св. Сымона і Св. Алены. Дзіцячыя пастаноўкі пачынаюцца а 15-й гадзіне, дарослыя – а 19-й. Дадатковую інфармацыю можна атрымаць па мінскім тэлефоне: 331-75-53.

«Мяцеліца»

Як пусцілася ў скокі «Мяцеліца»,
Запрасіла ўсіх у карагод.
Па дарозе, што ў сталіцу сцелецца,
Конкурс гэты – кожны б год.

Конкурс танцаў, і праграма вольная.
Танчыць просты люд, нібы мастак,
«Польку», «Вальс», «Лявоніху» задорную,
«Падэспань», «Каханку», «Кракавяк»...

Танчаць танцы моладзь і дарослыя
Танцы нашых продкаў і дзядоў.
Мудрагелістыя і няпростыя,
Запрашаюць скокі ўсіх сяброў!

12 лютага 2015 г.

Вёсачка мая

У маім сэрцы да цябе жыве любоў,
Да вёсачкі, дзе маці нарадзіла.
Нібы на крылах, да цябе лячу я зноў,
Дзе б толькі я па свеце ні хадзіла.

Ты роднаю сястрыцай для мяне была
І добрым ранкам, смутнаю часінай.
І шмат гадоў з табой у шчасці я жыла,
Маё жыццё з тваім было адзіным.

Як раніцай матуля бегла ў поле жаць,
Ты калыханку для мяне спявала.
І мне тады пад песні добра было спаць,
Як ты мяне ў калысцы калыхала.

А як з табой іду па вуліцах тваіх,
Дзе дахі хат пад снім небасхілам,
Адно ў нас сэрца б’ецца толькі на дваіх,
О, вёсачка мая, як ты мне міла!..

Соф’я МАРОЗ,
в. Забалацце Асіповіцкага раёна

Песенная берагіня

Песні спрадвеку з’яўляюцца неад’емнай часткай жыцця чалавека. Ні адно застолле ці вечарына не абыходзіліся без іх, песні спявалі пад час працы і ў святы. Асаблівай адметнасцю вызначаліся абрадавыя песні, якімі суправаджаліся хрэсьбіны, вяселлі, калядныя, масленічныя, велікодныя і купальскія гулянні. Народныя песні сваёй задушэўнасцю і прыгажосцю кранаюць сэрца, узнімаюць настрой ці выклікаюць слёзы. Вельмі цікава бывае паразмаўляць з вясковымі старажыламі, якія памятаюць нямала старых песень. Можна толькі здагадацца, як доўга яны перадаюцца з пакалення ў пакаленне.

Жыхарка вёскі Вушлава (Бялыніцкі раён Магілёўскай вобласці) Ганна Бацішча – адна з такіх берагіняў народнай спадчыны. Яна вельмі любіла спяваць у маладосці, але і сёння, у 82 гады, заўсёды рада я выканаць любімыя песні:

Вялічка ідзець, а нечага надзець,
А зялёны ягор, кудравы.
Надзену світку, у світцы сніцца,
А зялёны ягор, кудравы.
Надзену кажух, у кажуху душна,
А зялёны ягор, кудравы.
Надзену кафтан,
буду хадзіць як пан,
А зялёны ягор, кудравы.

Валачобнікі валачыліся,
А зялёны ягор, кудравы.
Валачыліся – памачыліся,
А зялёны ягор, кудравы.
Зайшлі к бабцы, абсушыліся,
А зялёны ягор, кудравы.
А ў той бабкі – ды яец карабец,
А зялёны ягор, кудравы.
Стала бабка дзеткам дзяліць,
А зялёны ягор, кудравы.
А ўсім дзеткам ды па яечку,
А зялёны ягор, кудравы.
Адной сіраце ды не выйшлася,

А зялёны ягор, кудравы.
А на табе, сірата,
хоць каробачку,
А зялёны ягор, кудравы.
Сірата не бярэць і з двору не ідзець,
А зялёны ягор, кудравы.

Бабуля Ньюша кажа, што такія песні спявалі «на вялічку», гэта значыць, на Вялікдзень. Песня расказвае пра колішні звычай – хаджэнне валачобнікаў. Яны не міналі ні панскай сядзібы, ні хаты ўдавы ці апошняга бедняка, спявалі велікодныя песні, жадалі гаспадарам добраі долі, здароўя, спору на ніве і ў хаце.

Цікавым у песні з’яўляецца радок «а зялёны ягор, кудравы». Не трэба думаць, што тут маецца на ўвазе нейкі хлопец з пышной шавялюрай. Такім чынам народная памяць захавала ўспамін пра явар – белы клён, прыгожае дрва, якога насамрэч не існуе ў прыродзе. Явар выступае ў якасці вобраза Сусветнага дрэва – паводле ўяўленняў нашых продкаў, ён маркіраваў цэнтр Сусвету, што месціўся якраз пасярэдзіне закрытай прасторы сялянскага падворка. Аднак падабенства яго з мужчынскім іменем не выпадакова: кажуць, што явар – гэта

Жыхарка вёскі Вушлава
Ганна Бацішча

маладзец, які ператварыўся ў дрэва пасля людскога праклёну.

Ганна Лявонаўна таксама прыгадала песні, якія спявалі пад час працы на ніве, сенакосе, пры ўборцы лёну, калі пасвілі жывёлу, па дарозе ў лес у грыбы ды ягады:

– На жніво ўвесь дзень жалі жыта, складвалі снапочкі ў бабкі.
Як вечарэла, ішлі дамоў і гучна спявалі песні. Ажно ўся вёска трашчэла ад спеваў.

Я ў полі жыта жала,
Я ў полі жыта жала,
У мяне ў доме бяда стала,
У мяне ў доме бяда стала,
Звалілася свякроў з тыну,
Звалілася свякроў з тыну,
Паламіла ўсю крапіву,
Паламіла ўсю крапіву,
Не жалка мне свякровачкі,
Як жалка мне крапівачкі,
Я крапіўку сярпом сажну,
А свякроўку ражном скалю.

– А я ў полі жыта жала,
Маё дзіця закрычала,
Выйдзі, мядзведзька, з лесу,
Пакалышы дзіця майго,
– Рад бы я калыхаці,
Ды баюся, каб не ўдраці,
Рад бы паднесці,
Ды баюся, каб не з’есці.

У песнях і прыпеўках, якія спявае бабуля Ньюша, праяўляюцца жартуўныя і вясёлыя народныя матывы, якімі можна было ўзняць настрой у час адпачынку пасля цяжкай працы. Ганна Лявонаўна сама ў маладосці была спрытная і вясёлая, на вечарынах спявала і танцавала, з кола не сыходзіла. Расказвае, што старэйшыя людзі абураліся на моладзь, якая перашкаджала ім адпачываць: тыя вечарам, гуляючы па вёсцы, гучна спявалі жартуўныя прыпеўкі.

Ды і сёння Ганна Лявонаўна распавядае пра сваё жыццё з гумарам:

– У нашай сям’і было дзевяць дзетак. Канечне, цяжка жылося, але неяк спраўляліся. Бацька быў добры каваль, васьм’і дзетак таксама шмат накаваў. Выхоўваў нас у строгаці. Напрыклад, за сталом кожны займаў толькі сваё месца. Нельга было свавольці, інакш атрымаеш лыжкай па ілбе.

Г. Бацішча ведае шмат песень. Усе яны напоўненыя багатым паэтычным зместам, заварожваюць мелодыяй і самабытнасцю. Толькі няма іх больш для каго спяваць. У старажытнай вёсцы Вушлава, што раскінулася ўздоўж рачулки Усяслаўкі, раней жыло да ста чалавек, цяпер жа засталася ўсяго толькі тры жылыя хаты. Абмялела рака, апусцела вёска. А разам з ёю і песні, здольныя вярнуць нас да вытокаў, пераходзяць у разрад культурнай спадчыны.

Андрэй СУПТАЛЁЎ

«ЗВОН ВЯСНЫ – СВЯШЧЭННЫ ДАБРАВЕСТ»

**Рамонкавы край
беластрунных бяроз,
Сялянскія мілыя хаты:
Зямля маіх продкаў –
Мой гонар і лёс,
І звонкая мова,
якой я багаты.**

Анатоль Малюк

Прэзентацыя зборніка вершаў «Дабравесце» Анатоля Малюка адбылася 24 лютага ў Мазырскай цэнтральнай бібліятэцы імя А.С. Пушкіна ў рамках дэкады беларускай мовы і краязнаўчай кнігі «Мову родную, край свой любіце!»

А. Малюк нарадзіўся на Воранаўшчыне. Скончыў Мазырскі дзяржаўны педагагічны інстытут, працаваў дырэктарам Глініцкай 8-мігадовай школы Мазырскага раёна. Пасля працягваў працу ў Мазырскім педінстытуце і вучобу ў аспірантуры, абараніў кандыдацкую дысертацыю. Працаваў на кафедры беларускага мовазнаўства Мазырскага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя І.П. Шамякіна.

Вершы Анатоля Казіміравіча друкаваліся ў рэспубліканскіх газетах, часопісах «Маладосць», «Беларусь», «Бярозка», «Вясёлка» і інш., а таксама ў калектыўных зборніках «Дзень паэзіі», «Палескія перазвоны», «Ты, Мазыр, – мой Парнас», «Сонца над буслянкай», «Прыпяцкія хвалі». Неаднаразова паэт удзельнічаў у творчых семінарах, якія праводзіліся саюзам пісьменнікаў. Доўгі час А. Малюк узначальваў літаратурнае аб'яднанне «Прыпяцкія хвалі» пры мясцовай газеце, падрыхтаваў да друку два зборнікі вершаў. Зараз Анатоль Казіміравіч на заслужаным адпачынку, але працягвае актыўнае творчае жыццё.

Зборнік «Дабравесце» стаў прызнаннем паэта ў любові да Радзімы, роднай зямлі, людзей, прыроды. Вершы ў кнізе складаюць пяць раздзелаў: «Філасофія зямлі», «Ваенныя дарогі», «Белыя ветразі яблыні», «Агонь кахання», «Імгненні».

Паэзія – незгасальны агонь душы, і А. Малюк упэўнены: «Сапраўдная паэзія, як каханне, як малітва, ускальвае, абнаўляе чалавека...». У вершах паэта гучаць словы адданасці роднаму краю, ад роднай зямлі пачыналася паэтава любоў – з бацькоўскай хаты, з пачутых яшчэ ў дзяцінстве песень і казак, з спрадвечнай сялянскай справы. Самымі светлымі пачуццямі да Мазыра, Мазырскага Палесся, добрай чалавечай павагай да людзей нашага маляўнічага краю прасякнутыя вершы «Месяц над Прыпяццю зоркі развесіў», «Гімн Мазыру», «Прарок», «Перадсвятальнае», «Мазыр».

Светла, спеўна паэт малюе навакольны свет: шэпт лісця і птушыны спеў, ласкавае булькатанне крынічкі... Прырода кліча яго да споведзі, і ён выказвае патаемныя перажыванні, роздумы-развагі. Пейзажная лірыка А. Малюка пазначана сакавітай вобразнасцю, акварэльнасцю фарбаў, прырода Палесся паўстае ў сваёй непаўторнасці і каларытнасці: «Бярозак белыя калоны...», «Агністыя галоўкі канюшыны...».

Пяшчотаю і пашанаю напоўненыя вершы «Маці», «Беражыце маці», «Роднае». Матчын клопат несупынны, няма мяжы яе самаахварнасці і адданасці сваім жыццёвым абавязкам.

Арганічна ўвайшла ў кнігу А. Малюка тэма кахання. У ім паэт бачыць сэнс жыцця, выток вялікага чалавечага шчасця: «Прашу цябе, прыйдзі апошні раз...», «Сустрача», «Тваіх сініх вачэй».

*Што было, то сплыло,
Як вясенні ручэй,
Засталося святло
Тваіх мілых вачэй.
У вачах тых прастор
І чамусьці – смуга,
І таемны дакор,
І па нечым туга,
Не забуду тых дзён,
Тых крынічных начэй,
Залатое цяпло
Тваіх сініх вачэй.*

Раздзел «Ваенныя дарогі» прысвечаны тэме Вялікай Айчыннай вайны, назвы вершаў «Дарогі нашай перамогі», «Бяссмерце», «Узаранае поле», «Удовы», «Перамога» кажуць самі за сябе. Прыгадваючы радкі з іх, зноў захлынаешся пяшчотаю і болем, любоўю да роднага мірнага неба, усёй сваёю істотаю адчуваеш суровы трагізм вайны.

Павіншаваць Анатоля Казіміравіча прыйшлі мазырскія паэты Галіна Дашкевіч, Васіль Андрэеўскі, журналіст газеты «Жыццё Палесся» Наталля Каноўліч. Мясцовы бард Міхаіл Копач выканаў песні на словы А. Малюка.

**Надзея КАПЫЛОВА,
г. Мазыр**

Па бяспеку – ва ўнівермаг

27 лютага ў сталічным універмагу «Беларусь» прайшоў заключны этап рэспубліканскай акцыі «Бяспека – у кожны дом!», што ладзілася з мэтай папярэджання пажараў і гібелі людзей.

Супрацоўнікі Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Рэспублікі Беларусь тлумачылі правілы пажарнай бяспекі. Наведнікі ўнівермага маглі даведацца пра тое, як правільна паведаміць пра надзвычайны выпадак, у аддзеле продажу электратавараў можна было пабачыць пашкоджаныя агнём электрапрыборы. У аддзеле гаспадарчых тавараў прадстаўнікі «Беларускага добраахвотнага пажарнага таварыства» расказвалі, як працуе вогнетушыцель і аўтаномны пажарны апарат. У аддзеле продажу лікёра-гарэлачнай прадукцыі супрацоўнікі МНС расказвалі пакупнікам пра тое, што алкаголь часта становіцца прычынай пажараў, у аддзеле цацак прадстаўнікі цэнтра «Бяспечнае дзяцінства» Мінскага палаца дзяцей і моладзі і часопіса «Юныі спасатэль» малявалі лагатыпы акцыі на тварах усіх ахвочых і рабілі прыгожыя кампазіцыі з паветраных шарыкаў. У пакупніцкія кошыкі былі раскладзеныя ўлёткі «Бяспека – у кожны дом!», а ў фотазоне можна было сфатаграфавання ў адзенні выратавальніка.

Дзяніс ПРОЦЬКА, начальнік ЦРАНС г. Мінска

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 9

Упоперак: 1. Краіна. 5. Кабыла. 8. Бастыён. 9. Трак. 11. Нага. 13. Дамкрат. 14. Краса. 16. Брама. 17. Рытар. 18. Бычок. 19. Пасад. 20. Конус. 22. Случеск. 25. Сцяг. 27. Вежа. 28. Лучнікі. 29. Кветка. 30. Часнок.

Упоперак: 1. Каток. 2. Іск. 3. Абед. 4. Штык. 5. Кнот. 6. Бан. 7. Асада. 10. Анастасія. 12. Апалчэнне. 15. Абрад. 16. Бабок. 19. Пасак. 21. Сваяк. 22. Сіла. 23. Чынш. 24. Кліч. 26. Гіт. 27. Вус.

Разалія АЛЕКСАНДРОВІЧ

**Яе любіў Алах
Успаміны пра бабулю Зоф'ю Карыцкую**

(Працяг. Пачатак у №№ 4–9)

У бабулі ніколі не было страху перад адыходам у іншы свет. Пакідаючы Іванава, калі ёй стала цяжка адной спраўляцца з зімовымі клопатамі, гадоў дзесяць ці болей яна вазіла за сабой «клунак» з белай тканінай для суюя. Яна не збірала шмат грошай «на чорны дзень», запас быў толькі на пахаванне. Ставілася да непазбежнага адыходу ў іншы свет філасофскі. Кожны раз, калі збіраліся ў дарогу, спакойна пыталася: «А ці ўзялі клунак?»

Праўда, хоць яна і не баялася смерці, але і не спышалася. Увесь час цікавілася жыццём і заўсёды з вялікай павагай вылучала доўгажыхароў. Памятаю яе рэакцыю на віншаванне людзей з днямі нараджэння ў перадачы «па заяўках». Калі чула, што некага віншавалі з 80-і, 90-годдзем, выказвалася словамі: «Малайцом!» альбо «Доообра!» Магла сабе яшчэ паўтарыць імя ці месца жыхарства такога чалавека! Гэта я памятаю ўжо з тых часоў, калі прыезджала адведваць бабулю з Мінска. Асабліва яе ўражала дата 100 і болей. Пра такіх яна магла пераказваць асобна. Яе наогул радавалі асабістыя дасягненні людзей, іх перамогі над няпростымі абставінамі.

Мы вельмі даражылі яе прысутнасцю паміж нас, на гэтым свеце. Таму ніколі дакладна не лічылі яе гадоў – я пазбягала матэматычных разлікаў свядома. Здавалася, калі падлічу, колькі гадоў бабулі (у любым выпадку гэта была б немалая лічба), такі падлік можа стаць раковым. Прыкладна пасля таго, як маёй бабулі споўнілася 80 гадоў, на пытанне «колькі вашай бабулі гадоў?» адказвала: «Каля васьмідзсяці». Калі казалі пра гады, то ў душы нешта скалыналася і перахоплівала дыханне. Старалася нічым не выклікаць у суразмоўцы жаданне паразважаць наконт гэтага «каля васьмідзсяці», адводзячы ўвагу ад лічбаў. Так было з усімі, незалежна, ці з даўно знаёмым чалавекам, ці з тымі, як суседзі з Мінска, хто бачыў бабулю ўпершыню. Самой сабе не дазваляла затрымлівацца на думках аб узросце бабулі.

Нават дзень нараджэння добра не ведала, а цяпер ведаю. Ды і як тут можна забыцца – 24 снежня. Раство па календары католікаў і (з мудрай руки) непрацоўны для ўсіх жыхароў Беларусі дзень. А яшчэ дзень нараджэння Адама Міцкевіча. Тым больш, што па лініі прабабулі – мы Міськевічы. Лічы – радня! Употаікі я проста загадвала не лічыць: чым менш звяртацца да гадоў нараджэння, тым больш пражыве мая бабуля. І яна, дзякаваць Богу, жыла. Яе гады ўсё больш адыходзілі ад 80 і набліжаліся да 90. У дзевяноста з паловай нашай дарагой бабулі не стала...

Мара аб сапраўдным

Я нашу ў сваім сэрцы тугу па гарманічным існаванні. Бабулін дом, сад, агарод, двор, пратапаная ў траве сцежка! Усё, што акаляла жыццё маёй бабулі, мела сэнс, прызначэнне і стварала гарманічнае кола жыцця. У прастай сялянскай хатцы яна пражыла доўгае жыццё ў ладзе з сабой і прыродай. Пражыла ў тым месцы, дзе нарадзілася. Крыху асобкам стаялі Пецярбург, Копцеўшчына пад Гродна. А таксама Наваградак, Мінск, Баранавічы і Гродна, дзе зімвала ў дочак і ўнукаў апошнія дзесяць гадоў жыцця. Асноўная частка жыцця прайшла ў Іванаве – ад яго адлічваўся час, падзеі.

У маёй памяці ўсё зліваецца разам у адно завершанае цэлае. І сярод гэтага бабуля, акуратна апрачуная ў прастае адзенне, на галаве белая ў дробненькія блакітныя кветачкі хустачка. Няма ў ёй ніякай штучнасці. Як у знешнім выглядзе, такі ў постаці, рухах рук, у словах. Знешне ўсё здавалася простым і сціплым. Цяпер я бачу за ўсім гэтым тое, што называецца натуральнасцю. Штучнасць найбольш за іншыя з праяўленай чалавечых не даспадобы мне. Імкнуся да гарманічнасці ў паводзінах, у побыце, у адносінах да абставінаў, людзей. Безумоўна, гэта ад бацькоў, ад іх прыкладу. Але здаецца мне, што імкненне да праўдзівасці ў жыцці адтуль, ад бабулі, ад яе дома. Адтуль і ўменне шанаваць рэчы, здольнасць выбіраць адпаведна функцыянальнасці, а таксама ўменне бачыць шматфункцыянальнасць рэчы, яе ўнікальнасць, мастацкую вартаснасць.

(Заканчэнне на стар. 8)

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 7)

Усё лета па чарзе альбо ўсе разам мы знаходзілі сабе месца ў бабуліным доме. Калі выраслі, прыезджалі на некалькі дзён альбо тыдняў. Прыезджалі не толькі па абавязку правядыць бабулю. Мы вярталіся ў сваё шчаслівае дзяцінства. Кожны з нас імкнуўся да бабулі без усялякага прымусу, кожны вёз ёй што мог. Яна прымала спакойна, але вельмі кранальна. Ні на што не крыўдзілася. Частавала ўсім, што мела. З ёй было вельмі добра.

На бабуліным пляцы стараннямі яе старэйшага ўнука Леаніда стаіць новы дом, а старэнькі ўжо дажыў свой век. У яго ўжо ніхто не заходзіць, бо відавочна, што ў любы момант нахілены дом можа канчаткова абваліцца. Зусім хутка ён будзе разабраны. Але бабулін пераемнік адцягвае гэты час. Пакуль дом ёсць і мы можам да яго дакрануцца, здаецца, што ў ім захоўваюцца нашыя галасы, нашыя справы. Мы яшчэ можам цешыць сябе такой дарагой маной: дом не пусты, усё паміж намі застаецца як раней, а значыць, не скончылася нашае дзяцінства...

(Цалкам тэкст змешчаны ў часопісе «Дзеяслоў»)

Летнім вечарам сёстры Карыцкія разам са стрыечнай сястрой і братамі. Іванова, канец 1950-х гг.

Сакавік

14 – Валадзько Іван Іосіфавіч (1895, Мінскі р-н – 1984), архітэктар, аўтар шэрагу праектаў у Мінску, Маскве і інш. гарадах – 120 гадоў з дня нараджэння.

15 – Радзівіл Крыштоф (1585 – 1640), ваенны і дзяржаўны дзеяч Вялікага Княства Літоўскага, гетман вялікі (1635), удзельнік вайны Рэчы Паспалітай са Швецыяй 1600 – 1629 гг., вайны Расіі з Рэччу Паспалітай 1632 – 1634 гг. – 430 гадоў з дня нараджэння.

15 – Савіч-Заблоцкі Войслаў Казімір Канстанцінавіч (Суліма-Савіч-Заблоцкі; мян. Гаўрыла Полацкі, Павел Завіша, Граф Суліма з Бела Русі, Крывічанін; 1850, Мёрскі р-н – пасля 1893), беларускі і польскі пісьменнік, паэт, публіцыст – 165 гадоў з дня нараджэння.

15 – Цеханавецкі Ігнат Феліксавіч (1815, Польшча – 1894), удзельнік падрыхтоўкі паўстання 1863 – 1864 гг. – 200 гадоў з дня нараджэння.

15 – Шыкунова Ірына Сямёнаўна (1940, Любанскі р-н), артыстка оперы, педагог, народная артыстка Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1980) – 75 гадоў з дня нараджэння.

17 – Дзянісьеў Анатоль Яфімавіч (1940, Віцебскі р-н – 1997), жывапісец, акварэліст – 75 гадоў з дня нараджэння.

17 – Ермаловіч Валянцін Іванавіч (1925, Дзяржынскі р-н – 2004), рэжысёр, акцёр, педагог, заслужаны работнік культуры Беларусі, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі (1986) – 90 гадоў з дня нараджэння.

17 – Жук Уладзімір Міхайлавіч (1955, Стаўбцоўскі р-н), графік, жывапісец – 60 гадоў з дня нараджэння.

17 – Руцай Вячаслаў Мікалаевіч (1905, Мінск – 1982), мастак, майстар пейзажнага жанру і наюрморта – 110 гадоў з дня нараджэння.

17 – Яфрэменка Аляксей Антонавіч (1910, Краснапольскі р-н – 1977), беларускі і расійскі акцёр, заслужаны артыст Беларусі – 105 гадоў з дня нараджэння.

18 – Булька Аляксандр Мікалаевіч (1935, Навагрудскі р-н), мовазнаўца, член-карэспандэнт НАН Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1998) – 80 гадоў з дня нараджэння.

18 – Грыбусевіч Пётр Браніслававіч (1935, Мядзельскі р-н), жывапісец, які працуе ў розных жанрах станковага жывапісу – 80 гадоў з дня нараджэння.

19 – Грыб Тамаш Тамашавіч (1895, Ашмянскі р-н – 1938), палітычны і культурны дзеяч, публіцыст – 120 гадоў з дня нараджэння.

19 – Кірэйчык Іван Аляксандравіч (1935, Ганцавіцкі р-н – 1996), пісьменнік – 80 гадоў з дня нараджэння.

21 – Багушэвіч Францішак Бенядзікт Казіміравіч (псеўд. Мацей Бурачок, Сымон Рэўка з-пад Барысава; 1840, Астравецкі р-н – 1900), пісьменнік, публіцыст, перакладчык, адзін з пачынальнікаў новай беларускай літаратуры – 175 гадоў з дня нараджэння.

21 – Курдзянок Зінаіда Валянцінаўна (1915, Віцебск – 1985), актрыса, заслужаная артыстка Беларусі – 100 гадоў з дня нараджэння.

21 – Філарэт (свец. Вахrameeў Кірыла Варфаламеевіч; 1935, Масква), дзеяч праваслаўнай царквы на Беларусі, Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі (да 25.12.2013), святчэннаархімандрэйт Свята-Успенскага Жыровіцкага манастыра, Герой Беларусі – 80 гадоў з дня нараджэння.

22 – Канстанцін Шаркаўшчынскі (свецк. Жданаў; 1875, Шаркаўшчына – 1919), прэвітар Шаркаўшчынскі, святчэннамучанік, святы Полацкай епархіі Беларускай Праваслаўнай Царквы – 140 гадоў з дня нараджэння.

22 – Літаратурны музей Ф. Багушэвіча (в. Жупраны Ашмянскага р-на; 1970) – 45 гадоў з часу адкрыцця.

22 – Пысін Аляксей Васільевіч (1920, Краснапольскі р-н – 1981), паэт, журналіст, заслужаны работнік культуры Беларусі (1980), лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР (1977) – 95 гадоў з дня нараджэння.

22 – Радкевіч Ірына Казіміраўна (1965, Баранавіцкі р-н), мастак дэкаратыўна-ўжытковага мастацтва – 50 гадоў з дня нараджэння.

23 – Бурак Леанід Іванавіч (1930, Вілейскі р-н – 1996), мовазнаўца, заслужаны работнік адукацыі Беларусі (1990) – 85 гадоў з дня нараджэння.

23 – Говар Генадзь Васільевіч (1945, Жлобін), мастак, які працуе ў станковай графіцы і жывапісе, аўтар шэрагу паэтычных зборнікаў – 70 гадоў з дня нараджэння.

23 – Дзяржаўны музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь (Мінск; 1990) – 25 гадоў з часу стварэння.

23 – Кузьменка Матрона Іванаўна (1915, Расія – 2003), актрыса, педагог, заслужаная артыстка Беларусі – 100 гадоў з дня нараджэння.

23 – Стары Улас (сапр. Сівы-Сівіцкі Уладзіслаў Пятровіч; 1865, Валожын – 1939), паэт, фалькларыст – 150 гадоў з дня нараджэння.

23 – Шашэўскі Васіль Пятровіч (1895, Капільскі р-н – 1937), празаік, драматург, грамадскі дзеяч – 120 гадоў з дня нараджэння.

23 – Швед Віктар Мікітавіч (1925, Беластоцкае ваяв.), беларускі і польскі паэт, перакладчык, журналіст, заслужаны дзеяч культуры Польшчы – 90 гадоў з дня нараджэння.

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

НАРОДНАЯ ПАЭТЫЧНАЯ ТВОРЧАСЦЬ (заканчэнне артыкула).

Функцыянальнасць народнай паэтычнай творчасці ў працэсе яе развіцця і фармавання традыцыяў не заставалася нязменнай. Асноўныя жанры беларускага фальклору ўзніклі ў глыбокай старажытнасці, у эпоху феадалізму дасягнулі найбольшага развіцця, захавалі сваю жыццяздольнасць і пазней. Развіццё вытворчых сілаў і ўзнікненне новых грамадскіх стасункаў адбівалася і на ідэйным змесце традыцыйных твораў. Многія з іх трансфармаваліся і змяняліся, паказвалі змены ў жыцці і свядомасці народа. Казачныя традыцыі развіваліся запаволена і неаднолькава ў залежнасці ад жанравых разнавіднасцяў. У эпоху капіталізму

амаль не ствараліся новыя казкі пра жывёлаў і птушак і чарадзейныя, але ў іх змест уваходзілі новыя матывы і ідэі. Характэрнай з'явай стала ператварэнне этыялагічных легендаў і твораў на біблейскія сюжэты ў сатырычныя пераоды. У народных творах большае месца пачалі займаць праблемы крыніцаў багацця, паходжання золата, грошай і іх сутнасці. Больш увагі надавалася псіхалагічнай характарыстыцы персанажаў. Узніклі пераходныя творы з рысамі казак і апавяданняў.

У першыя гады савецкай улады бытавалі творы амаль усіх жанраў беларускага фальклору, але паступова, са зменамі ў сацыяльным жыцці, змяняліся іх змест і форма. Захавалі папулярнасць песня, прыпеўка, сказ, вус-

нае апавяданне, анекдот, жарт, прыказка, прымаўка і загадка. Паступова слабела казачная традыцыя; узніклі толькі адзінкавыя творы гэтага жанру. Аналагічнае становішча з легендамі і паданнямі. У гады Вялікай Айчыннай вайны павысілася цікавасць да вусна-паэтычнай творчасці. Многія традыцыйныя творы адраджаліся; значна зменены або проста трансфармаваны, яны адлюстроўвалі падзеі вайны, выказвалі пачуцці, настроі і перажыванні савецкіх людзей (песні «У нядзелю рана», «Пад дрэвам зялёным», «Калі груша ўзышла, калі груша вырасла» і інш.). У многія салдацкія песні ўведзеныя вобразы новых герояў, іх подзвігі раскрываюцца ў новых умовах («У полі пшанічанька, пшанічанька яра»). Старыя песні набывалі вялікую папулярнасць найперш таму, што змест іх асацыяваўся з пэўнымі эпізодамі тагачаснага жыцця, адпавядаў перажыванням людзей. Народныя творы паказвалі злычынствы гітлераўцаў, іх здзекі з насельніцтва акупаваных земляў, паднявольнае жыццё людзей, якіх фашысты выгналі на катаржную працу ў Германію

(напр., песні паланянак). Нямаю твораў прысвечана героям Вялікай Айчыннай вайны – К. Заслонаву, Ц. Бумажкову і інш. Многія творы пра выпрабаванні ў час вайны не страцілі сваёй папулярнасці і ў пасляваенныя гады. Важнай стала тэма аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі. Сучасная народная творчасць славіць людзей працы; негатыўныя з'явы высмейваюцца ў жартах, прыпеўках. Адметна, што ў сучаснасці стварэнню новых фальклорных твораў ды іх папулярнасці спрыяюць камп'ютарныя тэхналогіі, светная сетка інтэрнэт, сацыяльныя сеткі. Цягам апошніх дзесяцігоддзяў адбываецца таксама пашырэнне сувязяў народнай творчасці з прафесійным мастацтвам і літаратурай, узрастанне індывідуальнага пачатку.

Найбольш поўна беларускі фальклор усіх асноўных жанраў апублікаваны ў шматтомным зборы «Беларуская народная творчасць», выдадзеным Інстытутам мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР (Дзяржаўная прэмія БССР 1986 г.).